

ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Διο λέξεις έχω ακόμα να πω στους Νεούς.

Μια που αναγνωρίζουμε πως ο γραμματομπακαλισμός είναι ντροπή να υπάρχει πια στον τοπο μας, και πριν αποφασιστεί με τί τρόπο πρέπει να ξεριζωθεί και να πεταχτεί στα σκουπίδια, είναι ανάγκη να βρεθούν τα αίτια που τονε γεννήσανε και τονε βαστάνε στη ζωή. Νομίζω πως τα αίτια είναι δύο: Ένα γενικότερο, που είναι μια αρρωστία της εποχής μας και που έφερε τον ξεπεσμό της τέχνης και στη δυτική Ευρώπη, και ένα ειδικότερο, που υπάρχει σ' όλους τους τόπους που βρίσκονται, ακόμα πίσω στον πολιτισμό και που είναι καιρός να λείψει πια από την Ελλάδα.

Το πρώτο αίτιο είναι η χαρακτηριστική της εποχής μας ελλείψη ιδανικού. Η θρησκεία έπαψε πια να στέκει για ιδανικό του κόσμου, έπαψε η μεταφυσική πίστη, οι παραδείσοι κι' οι άγγελοι, οι κόλασες και οι διαβόλοι: οι αριστοκράτες και οι μπουρζουαδες λένε, πως όλα αυτά χρειάζονται για το λαό, και ο λαός αρχισε να τη μυρίζεται την πονηρία τους. Ο έρωτας, η γυναικολατρεία, έπαψε κι' αυτός να είναι ιδανικό, εξόν από μερικών χλωροτικών κοριτσιών, και γι' αυτό τα έργα της τέχνης που καταπιανονται μ' αγάπες και με κλάματα, μας κάνουνε μιαν εντύπωση λίγο γελόια και τα ονομαζόμε ελαφρά. Το ιδανικό της πατρίδας, του έθνους μ' όλη την αγάπη που πρέπει να έχει κάθε άνθρωπος στην πατρίδα του, δε στέκεται καλά στα πόδια του: προσπαθούμε να το λογικεύουμε, να το δικαιολογήσουμε μ' αληθείες, μα και με ψέματα: μιλάμε για συφεροντά, για δικαιώματα, για δικαιοσύνη, για φιλανθρωπία, για άμυνα, για ανάγκη, για δυστυχίες αδερφών, για κληρονομίες—όλα ανακατά. Το μακκαρικό των Εγγλεζών «right or, wrong, my country» — δικίο ή άδικο, η πατρίδα μου—δεν το λέει πια κανείς φανερά και ξεστέρα: ούτε κι' οι νεοτούρκοι δεν τολμάνε να το πουνε. Μα ότι δε στέκεται καλά το ιδανικό της πατρίδας, το δείχνει και το φαινόμενο ότι δεν υπάρχει πια πατριωτική Τέχνη. Ύστερα από τους δύο δοξασμένους και δικίους πολέμους μας, πείτε μας, πού δείχτηκε η πατριωτική τέχνη; Στη φιλολογία; Δεν το πιστεύω. Στη μουσική; Πούν' τήνε; Στη ζωγραφική; Όλα τα έργα που παρουσιάστηκαν δεν είναι τίποτα άλλο από χρωματισμένες φωτογραφίες, ζωγραφισμένη ιστορία: μα η ιστορία δεν είναι ωραία τέχνη, νομίζω. Κάνετε σύγκριση με τα έργα του Ντεταγι' και πείτε μου αν έχω άδικο.

Νατουραλισμός είναι το φαινόμενο της χωρίς—ιδανικό τέχνης: παραστήσε τη φύση όπως τη βλέπεις, και επειδή δεν έχεις ιδανικό, πίσω απ' αυτή την παραστάση δεν υπάρχει κανένα αίσθημα, καμία συγκίνηση, καμία νοσταλγία, καμία λαχτάρα για κάτι τι, κανένας αποτροπιασμός για κάτι άλλο. Αυτό είναι η σημερινή τέχνη μαζί με τις τρέλες της σετσιαίνας, των κυβιστών, των ημισφαιριστών κτλ. Αυτή είναι η σημερινή τέχνη, μα **Τέχνη** δεν είναι. Κοιταξτε σε μερικά μέρη που βρίσκονται πιο πίσω, μα που η καταπίεση τους γεμίζει την καρδιά με νοσταλγίες και ποθούς: κοιταξτε τη Ρωσία, που οι συγγραφείς της έχουνε τούτη περασση στο μορφωμένο κόσμο και που βάλανε τα γυαλιά σε άλλα πιο προχωρημένα στον πολιτισμό έθνη.

Λοιπόν και σε μας η ελλείψη ιδανικού είναι μια από τις κυριότερες αιτίες της γραμματομπακαλοσύνης. Η τέχνη σήμερα έχει σκοπό την ηδονή, να περάσει κάπως την ώρα του, πασατέμπο αρμυρο—και πολλές φορές και αναλατο, ω Παναθηναία! Ο Κόσμος περνάει την ώρα του, γελάει, βλέπει γαμπεές, ακούει τραγουδάκια—τί άλλο θέλει;

Κατά τη γνώμη μου λοιπόν, ελλείψη ιδανικού είναι η πρώτη αιτία του ξεπεσμού της Τέχνης. Δεύτερη αιτία: η αμορφωσία του Ελληνικού κοινού. Όχι μόνο του μικρού Λαού, μα και του λεγομένου ανωτέρου, του μπουρζουαδικού και του αριστοκρατικού. Γράμματα μαθαίνουμε, γλώσσες μαθαίνουμε, μα η μόρφωση λείπει. Ένα τέτιο κοινό, μη έχοντας και ιδανικό όπως είπαμε, ζητάει στην Τέχνη απάνω—κάτω ότι ζητάει σ' ένα πιλάφι με σηκοτακία πούλιων ή σ' ένα γαλονι μπιρα: Και λοιπόν πηγαινει στο θεατρο, όπως πηγαινει στην ταβερνα ή στη μπιραρία: και υποστηρίζοντας τις ταβερνες και τις μπιραρίες, υποστηρίζει και τρέφει τους μπακαληδες, που προμηθεύουνε τις ταβερνες και τις μπιραρίες.....

Συμπερασμα απ' όλα αυτά βγαζώ, πως οι νεοί πρέπει να δουλέψουνε, για να βγάλουνε αυτές τις διο ριζές του κακού και να τις ριξουνε στη φωτιά. Πώς; Πρώτα-πρώτα ν' αποχτήσουνε ένα ιδανικό—δεν πειράζει αν έχουνε διαφορετικά ιδανικά: ο ένας από τον άλλο—μα να έχουνε ένα ιδανικό αληθινό και να είναι ειλικρινοί απεναντι στο ιδανικό τους, απεναντι στον εαυτό τους και απεναντι στους άλλους. Μασήματα, συμβιβασμοί δε στέκονται. Όταν λέμε: η Τέχνη δεν έχει σκοπό, πρέπει να το συλλογι-

ζομαστε καλά, όπως όταν λεμε : η επιστημη δεν έχει σκοπο. Περισσοτερο μπορούμε να πουμε : ο αληθινος Τεχνητης, όπως και ο αληθινος Επιστημονας, δεν έχει σκοπο. Μα μπορούμε να πουμε, οτι υπάρχει αληθινή Τεχνη χωρίς ιδανικο ;

Το δευτερο, που νομιζω πως πρέπει να κανουμε οι νεοι, είναι να φωτισουμε, να μορφωσουμε, να ανυψωσουμε το λαο.

Ειπα το πρωτο και το δευτερο, μα κακα εκανα να πω πρωτο και δευτερο. Το πρωτο και το δευτερο μονο μαζί, συχρονα μπορούνε να γενουνε και τα δυο πρωτα είναι.

Πιά ιδανικα μπορεί κανεις να βρει εδω κι' εκει, μεσα στο σημερνο χωρίς ιδανικο κοσμο ; Λυσκολο ζητημα. Νομιζω πως δυο ιδανικα μπορούνε να σταθουνε στην εποχη που ζουμε : Το ιδανικο των σοσιαλιστων — το ιδανικο του Χριστου, και το ιδανικο των Νιτσειστων — το ιδανικο του αγωνα

Μα μπροστα σε καθε προσδο σηκωνεται ο Κινεζικος τοιχος, το φασμα της τρομερης στριγκλας : της καθαρευουσας.

Γκρεμισμα του τοιχου της καθαρευουσας είναι το πρωτο απ' τα πρωτα !

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Πρὸς κατάληψιν μιᾶς θέσεως γραμματέως β' τάξεως παρὰ τῷ τμήματι τῆς Ἐργασίας τοῦ Ἰπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Ἀριθ. πρωτοκ. 24757.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον πρῶτον τοῦ Βασ. Διατάγματος τῆς 18 Ἰουνίου 1914 περὶ διαγωνισμοῦ πρὸς κατάληψιν θέσεως γραμματέως β' τάξεως παρὰ τῷ τμήματι Ἐργασίας καὶ Κοινωνικῆς Προόδου τοῦ Ἰπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, προκηρύσσομεν διαγωνισμὸν πρὸς κατάληψιν μιᾶς θέσεως γραμματέως β' τάξεως, ἐν τῷ ὧς ἄνω τμήματι. Ὁ διαγωνισμὸς ἐνεργηθήσεται τὴν 27ην Ἰουλίου 1914, ἡμέραν δευτέραν καὶ ὥραν 9ην π. μ. ἐν τινι τῶν αἰθουσῶν τοῦ Ἰπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἢ ἄλλῃ τόπῳ βραδύτερον ὀρισθησομένῳ, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄνω Διατάγματος.

Οἱ ὑποψήφιοι δέον νὰ ἔχωσι δίπλωμα τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ὁμοταγοῦς Πανεπιστημίου ἢ Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν καὶ νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ἄνω Διατάγματος, ὑποβάλλοντες τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ καθοριζόμενα ἔγγραφα στοιχεῖα μέχρι τῆς προτεραίας τοῦ Διαγωνισμοῦ εἰς τὸ Ἰπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ἰουνίου 1914.

Ὁ Ἰπουργὸς
ΑΝΔΡ. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΚΟΙΝῆ ΓΝΩΜῆ

ἩΡΟΣΤΡΑΤΙΣΜΟΙ

Φίλε «Νουμά»,

Κι ὁ Ἡρόστρατος φήμη ἄφισε. Ψέματα ; Νά, κι ὁ κ. Σπ. Ἀλιμπέρτης, ποὺ προχτὲς ἀκόμα μᾶς τὸν τελαλοῦσες σοφὸ — τί σοῦ φτειάζανε οἱ τόσοι σου σοφοί, καφερέ, ἴσαμε τώρα! — νά, λοιπὸν ποὺ κι ὁ κ. Σοφὸς σου Ἀλιμπέρτης, τέτια φήμη ζήλειψε κ' ἔρχεται σὰ τελευταῖα Ἀλεξαντριανὰ «Γράμματα» νὰ κατηγορήσει τὸν Ψυχάρη γι' *ἀνειλικρινή, ψευτοήρωα* καί.... *αὐτάρεσκο*.

Κι ἀφορμὴ τὸ «Le crime du Poéte», — δηλ. ἴσια ἴσια τὸ βιβλίον κείνο ποὺ φλογίζεται ἀπὸ εἰλικρινεῖα, ἀπὸ ἡρωϊσμό, ἀπὸ αὐτοθυσία, καὶ ποὺ κάθε τίμιος ἄντρας ἔχει χρέος νὰν τὸ ἀνακηρύχῃ καὶ νὰν τὸ προσκυνάει γιὰ Βαγγέλιο ἠθικῆς.

Μὰ ὁ κ. Σοφὸς σου παρασίρθηκε ἀπὸ τὴ συγκαιρίτικη μόδα. Ἐγινε δηλ. καὶ λόγου του Ξενοπολιστής. Βρίζοντας τὸν Ψυχάρη, ποζάρουμε γιὰ σοβαροί, κερδίζουμε καμιά ρεκλαμίτσα τῆς «Ἀκρόπολης», βγαίνουμε κι ἀπὸ τὴν ἀφάνεια. Ἀπαράλλαχαι ὅπως τὸ πάλαι κι ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ Ψυχάρης πέρασε πιά ποὺ πέρασε στὴν Ἱστορία. Νὰ τὸν παινέσουμε ; ποὺς μᾶς προσέχει ; Ἄς τότε βροῖουμε λοιπὸν. Ἐτσι κάτι μπορεῖ νὰ γίνει, νὰ κερδίσουμε καὶ μεῖς μιὰ θεσοῦλα κοντὰ του. Διάβολε ! Τὰ ἴδια δὲν κάνουν τὰ «Γράμματα» καὶ μετὰ τὸν Παλαμά ; Τὸν ἀποκαλοῖνε, ἀπὸ μεγάλη τους πάντα ἐπιείκεια, ποιητὴ τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», ἐνῶ στὴν οὐρὰ τοῦ κ. Βάρναλη κολλάνε τὸν τενεκὲ τοῦ «Νεαροῦ Διδασκάλου» καὶ τοῦ «Ἀνεγνωρισμένου πλέον Διδασκάλου».

Κατσουφιασμένες κριτικὲς γράφουνε μόνο ὅσοι πάσχουν ἀπὸ πνευματικὴ δυσκολιότητα. Δὲ θέλω νὰ πῶ πὺς κι ὁ κ. Ἀλιμπέρτης εἶναι δυσκόλιος σοφός, ἀφοῦ μάλιστα σὰ ἴδια «Γράμματα», σὲ ἄλλες σελίδες, προλογίζεται πλατιά — τί γονιμότητα εἶναι αὐτή, Θέ μου ! — στὸν πρόλογο τοῦ κ. Ἀποστολάκη γιὰ τὸν Καράϊλ, μὰ θέλω νὰ πῶ τὸ ἄλλο, πὺς ὁ κ. Ἀλιμπέρτης μετὰ τὸ νὰ μιλάει μετὰ τέτια ἀσέβεια γιὰ τὸν Ψυχάρη κάνει περιττὸ τὸ τελευταῖο ρώτημα ποὺ θέτει στὴ σοφή του κριτικὴ : «Ἡ σιωπὴ δὲ θὰ εἶταν ἓνα κίνημα ποὺ θὰ εἶχε πολὺ περισσότερη εὐγένεια ;»

Ἄς εἶναι. Λογαριασμὸς δικὸς του ἂ δὲν τὰ κατάφερε νὰ μείνει στὴν εὐγενεῖα σιωπῆς του, ποὺ χαρακτηρίζε ἴσαμε τώρα ὅλη τὴ δημιουργικὴ του ἐργασία. Ἐγὼ ἄλλο θέλω νὰ σοῦ πῶ. Κάποιος φίλος